

Samorządy Mają Moc w Warszawie 2018/2019

DOŚWIADCZENIA I POMYSŁY

O projekcie
Samorządy Mają Moc
2018/2019

Samorząd uczniowski jest fundamentem edukacji demokratycznej

Samorzady mają moc (SMM) to pierwszy warszawski program, który podchodził do samorządności uczniowskiej nie wyrywkowo, ale w sposób kompleksowy. Obejmował działania skierowane do dyrektorów, nauczycieli, uczniów i rodziców.

Wierzymy, że sprawnie działający samorząd uczniowski, który uczestniczy w podejmowaniu decyzji dotyczących szkoły i uczniów, jest świetnym instrumentem nauki demokracji i angażowania się w sprawy wspólne od najmłodszych lat. Dlatego cieszymy się, że m.st. Warszawa dostrzega rolę i potencjał samorządów i dofinansowało projekt o tej tematyce.

Celem projektu było wsparcie wspólnot szkolnych w warszawskich szkołach podstawowych i ponadpodstawowych w procesie uspołeczniania szkoły i wzmacniania samorządności uczniowskiej (samorządów uczniowskich, rad pedagogicznych, opiekunów samorządów szkolnych oraz rad rodziców) w prowadzeniu dialogu w szkole oraz tworzeniu możliwości współdecydowania uczniów o szkole.

Zorganizowaliśmy **27 różnych spotkań** i form doszkalających otwartych dla przedstawicieli wszystkich warszawskich szkół (ponad 80 godzin zajęć). M.in.:

- szkolenie dla nauczycieli o przygotowaniu regulaminu SU,
- 2 szkolenia dla nauczycieli o przeprowadzaniu wyborów reprezentacji SU,
- 3 szkolenia o planowaniu działań SU dla opiekunów SU i uczniów,
- 2 seminaria o szkolnym budżecie partycypacyjnym dla nauczycieli, uczniów i rodziców,
- 2 spotkania o obszarach i metodach współpracy między SU i radą rodziców,
- spotkanie rzeczników praw ucznia z warszawskich szkół,
- debatę o dialogu samorządu uczniowskiego i dyrekcji.

Wybieraliśmy różnorodne metody [**debaty, wizyty studyjne, warsztaty, szkolenia, konferencje, webinarium**] po to by każdy mógł wybrać taką formę edukacyjną, która odpowiada.

Moc: zabawy

Miały także miejsca spotkania **grupy wsparcia dla opiekunów samorządów, dyżury telefoniczne ekspertów poświęcone różnym aspektom związanym z samorządem, odpowiadaliśmy na maile dotyczące SU oraz stworzyliśmy bazę pytań i odpowiedzi na tematy związane z samorządnością uczniowską.**

W projekcie wzięło udział co najmniej **943** nauczycieli (w tym co najmniej **188** opiekunów SU oraz co najmniej **38** dyrektorów i wicedyrektorów). W naszych działaniach wzięło też udział co najmniej **114** rodziców, głównie zaangażowanych w rady rodziców. W rozmaitych działaniach projektowych wzięło udział co najmniej **272** różnych uczniów ze szkół podstawowych i ponadpodstawowych rozmaitego typu. Ogółem SMM objęło przynajmniej **1358** osób, w zdecydowanej większości związanych ze szkołami publicznymi (przez projekt przewinęli się przedstawiciele co najmniej **158 szkół publicznych**).

Wszystkim uczestnikom SMM dziękujemy,
Zespół projektu *Samorządy mają moc*

20 szkół z Mocą!

Objęliśmy indywidualnym wsparciem 20 szkół z większości warszawskich dzielnic.

Szkoły otrzymały 180 godzin szkoleń i spotkań z mentorami w tym:

- szkolenie dla dyrektorów / 3 szkolenia/warsztaty dla przedstawicieli szkół – opiekunów SU i uczniów / szkolenia dla rad pedagogicznych / szkolenia dla rad rodziców / spotkania z mentorami na terenie szkoły.

W 20 szkołach powstały grupy zadaniowe: opiekun SU i 2 uczniów, których zadaniem było wzmocnić samorządność w ich szkołach. Grupy te:

- dokonały analizy stanu samorządności uczniowskiej!
- Przeprowadziły diagnozę potrzeb i problemów uczniów w całej szkole: Uczniowie wykorzystując różnorodne metody (ankiety, sznurek, gadająca ściana, skrzynka z pomysłami) zrealizowali ogólnoszkolne akcje poszukiwania odpowiedzi na pytanie: co nam się podoba w naszej szkole a co chcielibyśmy ulepszyć?
- Po zrealizowaniu diagnozy ogólnoszkolnej oraz diagnoz klasowych reprezentacja SU spisała wnioski: wszystkie odpowiedzi na pytanie co uczniom i uczennicom się podoba w szkole oraz co chcieliby ulepszyć.
- Były organizatorami ogólnoszkolnych debat, których przedstawiciele wszystkich organów szkoły rozmawiali o najważniejszych sprawach dla uczniów i uczennic
- Próbowali wprowadzać zmiany w tych ważnych kwestiach, jak jakość obiadów na stołówkach, hałas na przerwach, reguły ubierania się do szkoły.

* ŚWIADOMOŚĆ MOCY MOJEGO
SŁOWA I MOICH POMYSŁÓW. = UCZNIOW
* Chęć działania
* Świadomość moich możliwości

- 5

Doświadczenia i pomysły

Na początku regulamin!

Moc samorządów uczniowskich płynie z reguł, które tworzą sami uczniowie i uczennice. Nie dorośli! To młodzi ludzie powinni być autorami pomysłu, jak ma być zorganizowany samorząd uczniowski w ich szkole.

Regulamin samorządu uczniowskiego powinien być uchwalany co roku tak, by ogół uczniów miał okazję zaprojektować sposób jego działania. Można zrobić to w kilku krokach:

1. Namysł w klasach

Proponujemy, by na początku roku szkolnego każda klasa na godzinie wychowawczej przemyślała, w jaki sposób mają działać organy samorządu uczniowskiego w waszej szkole. W tym celu w czasie lekcji uczniowie muszą zrozumieć, czym jest ten samorząd (definicja pojęcia) i jakie ma uprawnienia (nadane przez ustawę). Następnie można zadać pytanie: czym mają zajmować się reprezentanci? jakie zadania mają wypełniać? Tu możemy zacząć od otwartego pytania lub/i gotowych odpowiedzi, z których uczniowie wybiorą najważniejsze.

Następnie należy omówić profil kandydatów do reprezentacji SU. Uczniowie powinni zastanowić się, jakie mają oni spełniać kryteria? Kolejną kwestią, którą powinni omówić uczniowie, to sposób, w jaki chcą wybierać reprezentantów.

Warto przygotować scenariusz takiej lekcji wychowawczej, aby zapewnić wszystkim uczniom podobną jakość i poziom dyskusji o treściach regulaminu. Jeśli wszyscy będą rozmawiać o regulaminie SU, to uczniowie otrzymują także jasny przekaz ze strony szkoły: samorząd uczniowski jest ważny.

2. Praca grupy roboczej do opracowania projektu regulaminu

Proponujemy, by zaprosić dzieci do dalszej pracy nad konkretnymi zapisami regulaminu. Zaproszenie chętnych zapewnia otwartość tego procesu, co jest ważnym edukacyjnym przekazem – prawo w państwie demokratycznym tworzone jest na podstawie przejrzystych procedur, w których mogą uczestniczyć obywatele. Na kilkugodzinnych warsztatach prowadzonych przez jednego lub dwóch nauczycieli można wypracować projekt regulaminu.

3. Przedstawienie projektu regulaminu

Zanim uczniowie będą głosować nad przyjęciem regulaminu, powinni móc się z nim zapoznać. Znowu można uczynić temat regulaminu przedmiotem godziny wychowawczej.

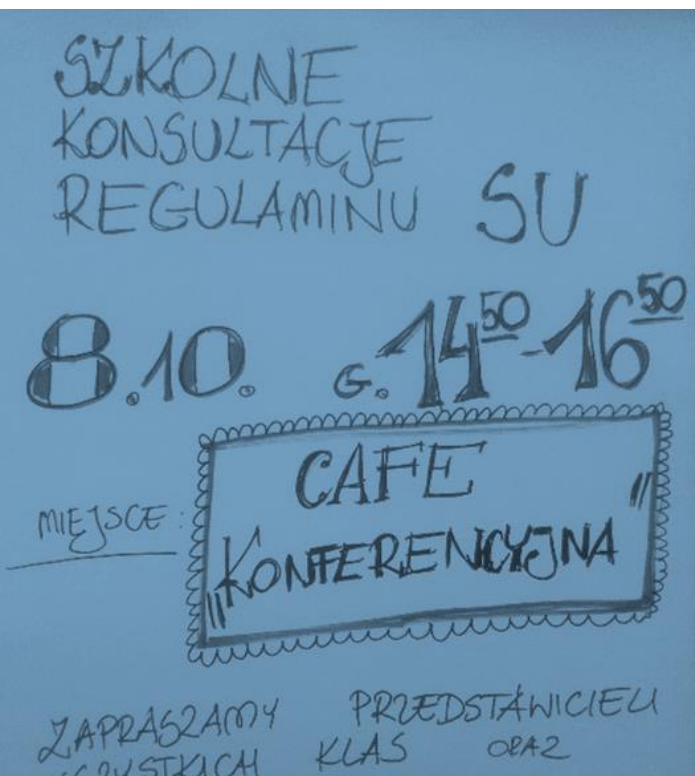
Warto to zrobić, gdyż dzięki temu młodzi ludzie uczą się świadomego podejmowania ważnych decyzji. Zanim oddadzą głos w powszechnym głosowaniu, będą wiedzieli, o czym decydują. To niezwykle ważna lekcja dla przyszłych obywateli! Jeśli z niej zrezygnujemy i dzieci będą głosowały nie znając treści, automatycznie również je czegoś uczymy: bycia nieświadomymi obywatelami.

Warsztaty o tworzeniu regulaminu

4. Głosowanie nad spisaniem projektem

Uczniowie wypowiadają się za przyjęciem lub odrzuceniem projektu regulaminu w równym, tajnym i powszechnym głosowaniu. Dopiero po przyjęciu tego regulaminu organizowane są wybory do organów samorządowych.

Dobra praktyka:

Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapii „SOS” zorganizował właśnie w podobnych krokach włączający wszystkich uczniów proces dyskusowania o kształcie samorządu uczniowskiego. Uczniowie zastawiali się, jakie SU ma mieć zadania, jakie formy organizacji będą najodpowiedniejsze. Grupa robocza stworzyła projekt organizacji SU, pomysły dyskutowano na forum szkolnym, a na końcu przyjęto regulamin w głosowaniu. Efekt? Poczucie uczniów i uczennic, że regulamin jest naprawdę ich, a nie narzucony z góry.

Dobre wybory!

Dają szansę na wyłonienie mocnych reprezentantów, którzy będą mocnym głosem społeczności uczniowskiej.

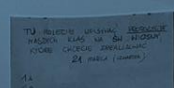
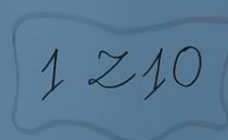
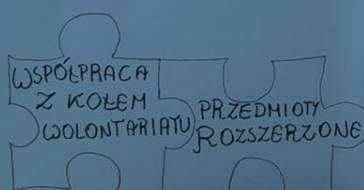
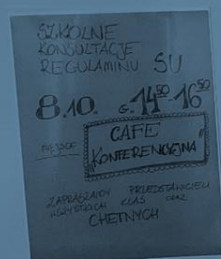
Większość warszawskich szkół organizuje demokratyczne wybory!

Warto wzmocnić ich jakość i zadbać o szczegóły. Zwróćmy uwagę na:

- ustalenie znanej wszystkim daty rozpoczęcia kampanii wyborczej, aby wszyscy mieli równe szanse,
- określenie w regulaminie, kto może kandydować do jakich organów SU (czy wszyscy uczniowie, czy też istnieją dodatkowe kryteria np. wymóg listy poparcia?),
- ustalenie osoby lub grupy osób odpowiedzialnych za rejestrację kandydatów,
- określenie optymalnego przedziału czasowego na rejestrację kandydatów oraz poinformowanie całej społeczności szkolnej o zasadach i terminarzu rejestracji,
- upublicznienie listy kandydatów (zarówno wśród uczniów, nauczycieli, jak i dyrekcji),
- prezentację kandydatów i ich programów (należy udostępnić w określonym miejscu w szkole, najlepiej dobrze widocznym, stałą przestrzeń na ich promocję; należy dać też kandydatom możliwość autoprezentacji podczas spotkań ogólnoszkolnych),
- debatowanie o przyszłości szkoły (każdy uczeń oraz pracownik szkoły powinien mieć możliwość uczestnictwa w debacie),
- powołanie komisji wyborczej spośród uczniów,
- upublicznienie wyników wyborów – poparcia uzyskanego przez wszystkich kandydatów (zarówno w formie protokołu z wyborów, jak i w formie prezentacji wyników przez komisję wyborczą na spotkaniu społeczności szkolnej),
- ustalenie trybu, formy i terminów umożliwiających składanie skarg przez świadków naruszenia zasad ordynacji wyborczej oraz rozpatrywania skarg wyborczych przez komisję wyborczą.

W szkołach projektu organizowano debaty z kandydatami do organów SU, ogólnoszkolne akcje plakatowe, dyżury kandydatów. Dzięki temu czas przed głosowaniem stanowił okazję do rozmowy o ważnych szkolnych sprawach, prezentacji programów kandydatów i wspierał świadome wybory głosujących.

Regulamin Diagnoza Święto WOSP
 Potrzeb Wiosny

Jak jest z mocą waszego SU?

Analiza samorządności uczniowskiej na początku roku

W projekcie zachęcaliśmy uczniów, żeby prowadzili diagnozę jakości samorządności uczniowskiej. Zależało nam, żeby sprawdzali zarówno formalne kwestie, jak również skuteczność samorządów.

REGULAMIN SU

- Czy macie regulamin SU?
- Gdzie można się z nim zapoznać?
- Kto, kiedy i w jaki sposób go opracował?
- Kiedy uczniowie głosowali nad jego przyjęciem?
- Ilu uczniów wzięło udział w tym głosowaniu?
- Czy regulamin pomaga Wam w codziennych działaniach? W jaki sposób korzystacie z niego na co dzień?

OPIEKUN SU

- Kto wybrał opiekuna SU?
- Jak był udział uczniów i uczennic w decyzji o tym, który nauczyciel będzie pełnił tę rolę?
- Gdzie opisane są zasady wyboru opiekuna SU?

REPREZENTACJA SU

- Jaka jest struktura reprezentacji SU?
- W jaki sposób została wybrana reprezentacja? Jeśli w wyborach to opiszcie te wybory. Ile osób głosowało i w jaki sposób?

SPOSÓB PRACY REPREZENTACJI SU

- Jak często spotyka się reprezentacja?
- Ile osób jest zaangażowanych w pracę reprezentacji SU?
- Gdzie spotyka się reprezentacja SU?
- Czy są grupy zadaniowe? Jeśli tak, to jakie?
- Jak reprezentacja SU wyznacza swoje cele?
- Jak reprezentacja SU tworzy swój plan pracy?

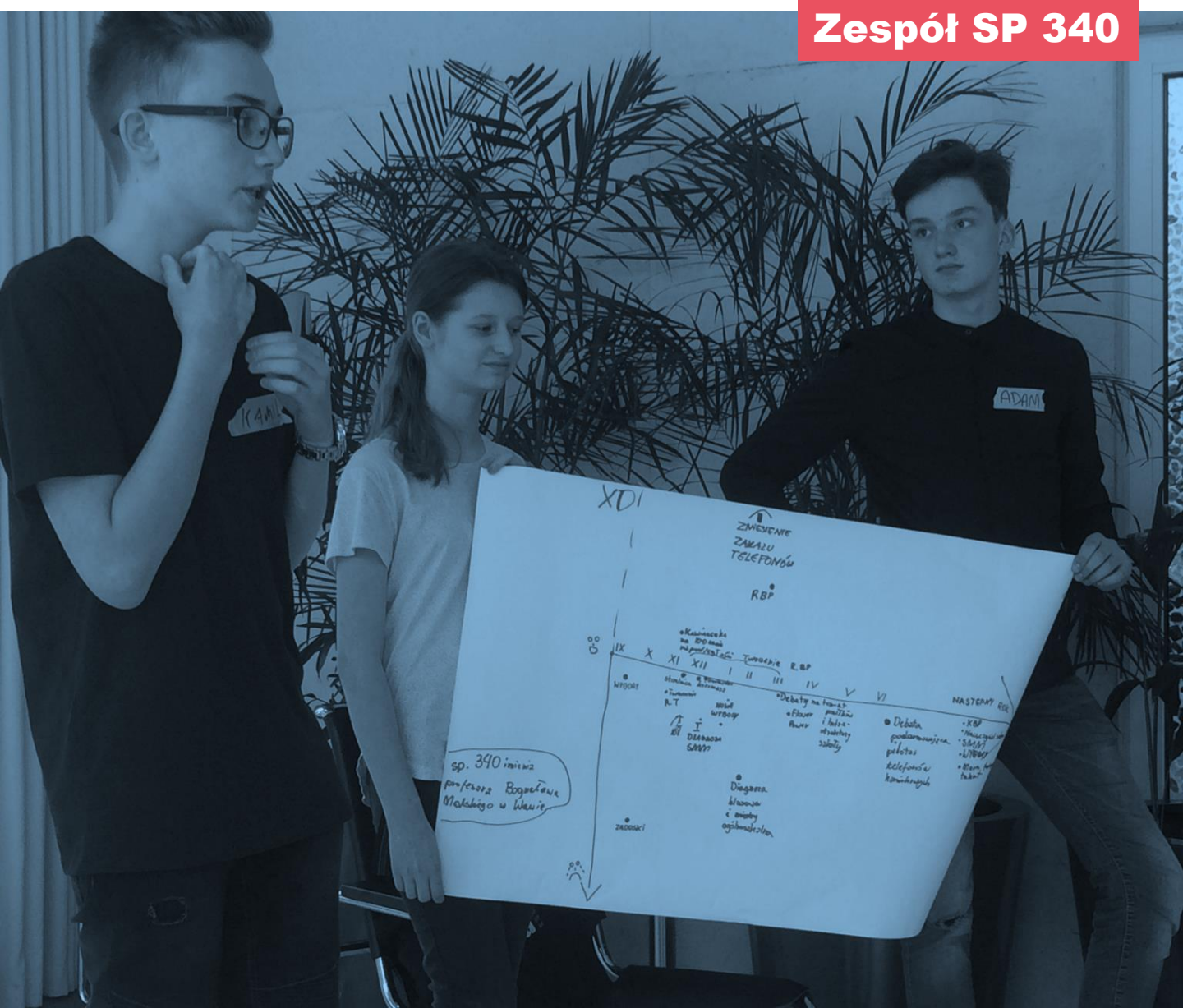
SAMORZĄDY KLASOWE

- Jak reprezentacja SU współpracuje z samorządami klasowym?
- Jakie działania podejmują samorzady klasowe? Podajcie 5 przykładów z tego roku szkolnego.

DIAGNOZA POTRZEB UCZNIÓW I UCZENNIC

- Czy prowadzicie diagnozę potrzeb uczniów i uczennic w waszej szkole?
- Jeśli tak, to jak często?
- W jakich formach?
- W jaki sposób uczniowie mogą zgłosić do reprezentacji SU swój problem?
- Podajcie przykłady 5 spraw, z jakimi w tym roku szkolnym zwrócili się do Was uczniowie.

Zespół SP 340

NA JAKIE DECYZJE SU MA WPŁYW?

- Na jakie decyzje dotyczące organizacji pracy szkoły mieliście wpływ w tym roku szkolnym?
- Na jakie decyzje dotyczące edukacji mieliście wpływ w tym roku szkolnym?
- Na jakie decyzje dotyczące przestrzeni szkoły mieliście wpływ w tym roku szkolnym?

JAKIE ODDOLNE DZIAŁANIA ZREALIZOWAŁ SU W TYM ROKU SZKOLNYM?

- Podajcie przykłady 4 działań jakie podjęliście.
- Komu zgłaszaliście te pomysły i od kogo zależała zgoda na przeprowadzenie tych działań?
- Czyje były to pomysły?
- Czy potrzebowaliście wsparcia w ich realizacji? Jeśli tak, to jakiego? Czy otrzymaliście je?

INTEGRACJA GRUPY/REPREZENTACJI SU

- W jaki sposób członkowie reprezentacji SU poznali się?
- W jaki sposób nastąpiła integracja reprezentacji SU?
- Czy w trakcie waszych spotkań reprezentacji SU pogłębiacie integrację? W jaki sposób?
- Czego uczycie się działając w samorządzie uczniowskim?

Wyniki analizy wstępnej były ważnym sygnałem dla całej społeczności szkolnej, co warto jeszcze usprawnić!

Samorząd uczniowski jest mocny, gdy potrafi dać głos wszystkim uczniom!

Samorząd uczniowski to wszyscy uczniowie szkoły, ale bardzo często w praktyce to garstka najbardziej zaangażowanych/wybranych reprezentantów jest wskazywana jako SU. W naszym projekcie chcieliśmy to zmienić i dać każdemu dziecku/młodemu człowiekowi wpływ na to, czym się zajmuje samorząd, i na diagnozę spraw najważniejszych dla uczniów.

W każdej klasie (także w klasach I-III szkół podstawowych!) wychowawca lub przedstawiciele samorządu uczniowskiego przeprowadzili lekcję, której celem było wydobycie opinii i sformułowanie wniosków uczniów na temat działania szkoły (czyli uczniowie realizują podstawowe uprawnienia samorządu uczniowskiego zapisane w prawie oświatowym).

Szkoła Podstawowa nr 150

Chcielibyście spróbować podobnie?

Podzielcie uczniów na 4 osobowe grupy (można wymieszać uczniów poprzez odliczenie np. do 5, jeśli jest około 20 osób). Zaproście uczniów, by wygodnie siedli w tych nowo sformowanych grupach przy wybranych stolikach.

- Rozdajcie każdej grupie kartkę A4 i poproście uczniów, by wymienili i zapisali odpowiedzi na pytanie „Co się Wam podoba w naszej szkole?” (warto pytanie zapisać na tablicy). Dajcie uczniom 10 minut na wypisanie jak największej liczby kwestii. Następnie poproście przedstawicieli grup, żeby odczytali, co im się podoba w szkole!
- Rozdajcie każdej grupie kolejną kartkę A4 i poproście uczniów, by wymienili i zapisali odpowiedzi na pytanie „Co chcielibyście ulepszyć w naszej szkole?” (warto pytanie zapisać na tablicy). Dajcie uczniom 10 minut na wypisanie jak największej liczby kwestii. Następnie poproście przedstawicieli grup, żeby odczytali, co chcieliby ulepszyć w szkole!

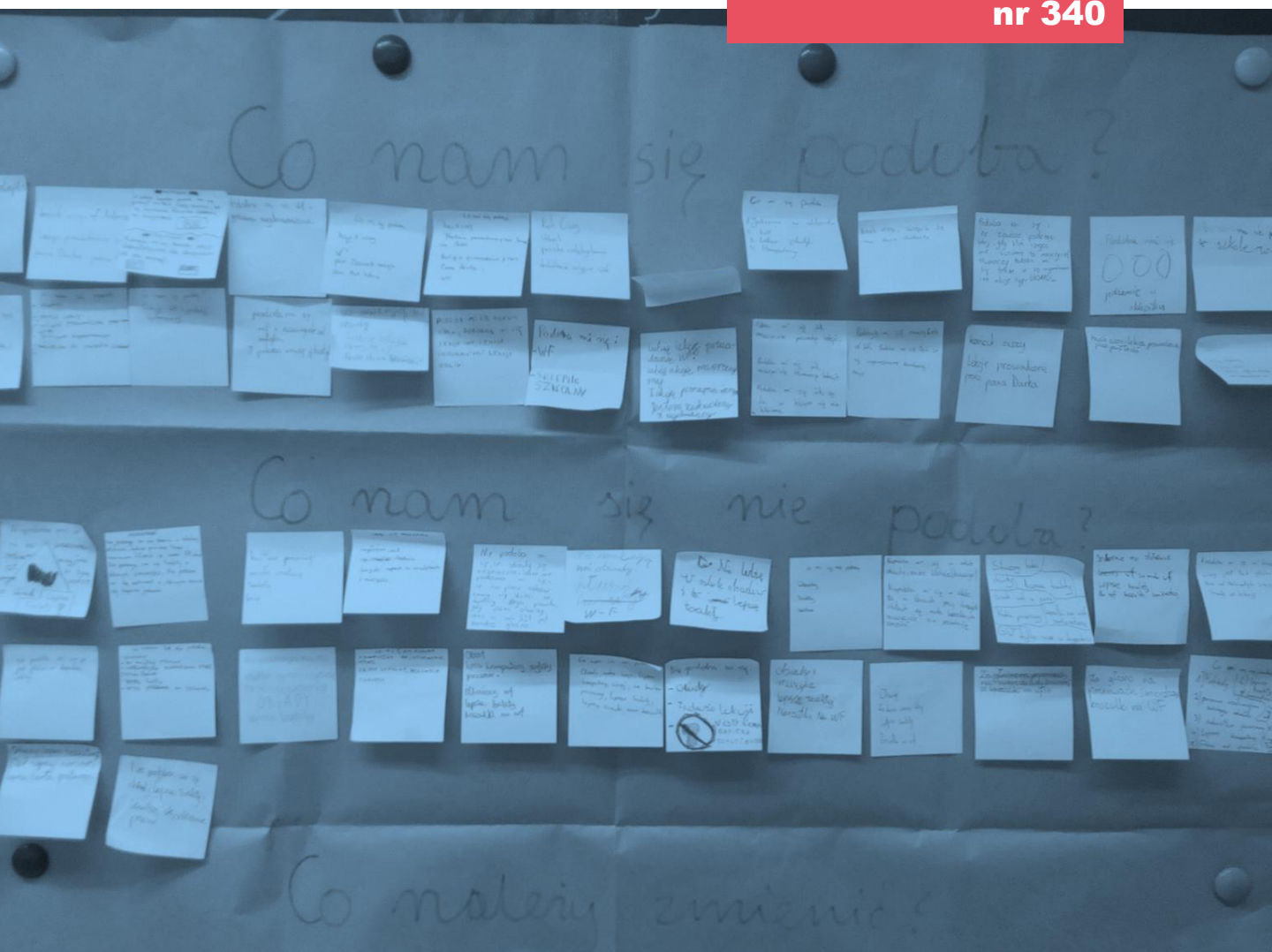

Szkoła Podstawowa nr 4

Rekomendacje: powyższy pomysł na prostą diagnozę w klasach jest próbą odpowiedzi na powszechną bolączkę. Taką mianowicie, że działania samorządu uczniowskiego nie są uzgadniane z uczniami i nie odpowiadają na potrzeby uczniów. W efekcie mamy do czynienia z „alienacją” reprezentacji SU od reszty uczniów. To daje większości uczniów i uczennic przykre poczucie, że reprezentacji SU nie działa w ich imieniu. A ten prosty pomysł włącza WSZYSTKICH do refleksji i zachęca do zgłaszania opinii we wszystkich sprawach szkoły.

W trakcie projektu SMM po tych klasowych dyskusjach reprezentacja SU spisała wnioski: zebrała wszystkie odpowiedzi na pytanie co się uczniom i uczennicom podoba w szkole oraz co chcieliby ulepszyć. **Tak powstawała AGENDA spraw do załatwienia dla SU wspólna dla całej szkoły.**

**Szkoła Podstawowa
nr 340**

Samorząd uczniowski jest mocny, gdy potrafi rozmawiać ze wszystkimi zainteresowanymi na ważne tematy dla społeczności szkolnej i wspólnie szuka rozwiązań ważnych problemów.

Jednym z narzędzi przydatnych w pracy samorządu uczniowskiego jest debata, podczas której omawiane są ważne kwestie, dotyczące życia szkoły.

Debata to rozmowa, dyskusja na wcześniej ustalony temat, przeprowadzana według zasad jasno określonych w regulaminie. Liczy się w niej jasna i celna argumentacja dyskutantów oraz kultura wypowiedzi. Nad prawidłowym przebiegiem debaty czuwa osoba nazywana moderatorem.

Po co debatować?

Debata jest ciekawym sposobem przedstawienia i omówienia ważnego problemu społeczności szkolnej. Dzięki debacie możecie wypracować skuteczne rozwiązania, usprawniające pracę samorządu uczniowskiego lub funkcjonowanie szkoły.

Debaty sprawdzają się, gdy trzeba omówić lub znaleźć rozwiązanie w sprawach kontrowersyjnych. Debatując warszawscy uczniowie szukali rozwiązań dla wybranych przez większość uczniów ważnych problemów:

- Co nam daje aktywność w samorządzie uczniowskim?,
- Samorząd – nasza sprawa!,
- Blaski i cienie prac domowych,
- Nowy strój szkolny reprezentujący społeczność uczniowską,
- Kolejka do szkolnego sklepiku,
- Ograniczenie hałasu podczas przerw,
- Obiady w szkole,
- Estetyka i przestrzeń szkoły,
- Co jeszcze możemy zrobić razem, aby Poniatówka była jeszcze lepszą szkołą?.

Na debaty można zaprosić ekspertów spoza szkoły, którzy przedstawią temat i udzielą odpowiedzi na kluczowe pytania. Mogą to być przedstawiciele gminy, powiatu, miasta lub osoby działające w lokalnych organizacjach pozarządowych.

W naszym projekcie większość debat odbywała się metodą world cafe: to rodzaj warsztatów, które odbywają się w nieformalnej atmosferze, najlepiej przypominającej kawiarnię. Przy cztero/pięcioosobowych stolikach prowadzi się rozmowy na określony temat. Każdy stolik ma swojego gospodarza. Po pewnym czasie (np. po 10 minutach) wszyscy uczestnicy przenoszą się do innego stolika, przy którym dyskutuje się już o innym problemie. Na swoich miejscach pozostają jedynie gospodarze stolików, którzy prezentują nowym gościom przebieg i wnioski z dyskusji poprzedniego składu i zachęcają do dalszej rozmowy. Na koniec wyniki pracy wszystkich stolików są omawiane na forum całego zespołu. Metoda ta służy przede wszystkim wymyśleniu nowych pomysłów, a nie znalezienie konkretnych rozwiązań. Dobrym rozwiązaniem jest zaproszenie do udziału w *world cafe* rodziców i nauczycieli.

Wnioski z debaty w Szkole Podstawowej nr 66:

1. Prace domowe zadawane na dłuższy termin.
2. Możliwość pracy w grupie.
3. Prace domowe dla chętnych. Za 10 „uśmiechów” lub plusów ocena celująca.
4. Metoda projektu.
5. Labbook – informacje o lekturze.
6. Lekcja odwrócona – uczniowie w domu przygotowują się do uczenia kolegów.
7. Praca zgodna z pasją albo zainteresowaniami.
8. Mało prac domowych.
9. Lekcje odświeżone (w nagrodę).

W jaki sposób zachęcić uczniów do odrabiania prac domowych?

Dobra praktyka:

Szkoła Podstawowa nr. 340 im. Profesora Bogusława Molskiego

Temat: Obiady w szkole.

Uczestnicy: uczniowie, nauczyciele, z ramienia dyrekcji w debacie wzięła udział pani dyrektor. Pojawiło się ogłoszenie na librusie oraz wiadomości prywatne, zapraszające na debatę.

Przebieg: Debatę rozpoczęła się od przedstawienia regulaminu oraz sposobu pracy podczas debaty. Uczestnicy zostali zaproszeni na poczęstunek zorganizowany przez organizatorów, a następnie poproszeni o zajmowanie wyznaczonych wcześniej miejsc. Rozpoczęły się rundy, które trwały około 10 minut. Po skończonych rundach grupy zostały poproszone o wybranie jednego, najważniejszego według nich wniosku i zawieszenie go na tablicy. Następnie odbyła się wolna debata, podczas której każdy mógł wypowiedzieć coś od siebie, nie odbiegając od tematu.

Szkoła Podstawowa nr 132 im. Sandora Petofiego

Temat: ograniczenie hałasu podczas przerw

Uczestnicy: reprezentacja samorządu uczniowskiego i przedstawiciele klas IV-VIII (26 uczniów), dyrekcja, przedstawiciele rady rodziców, opiekunka samorządu.

Przebieg: Uczniowie szkoły wiedzieli, że przedstawiciele klas będą ich reprezentować na debacie. Pracowano w grupach stolikowych, moderatorką była opiekunka samorządu. To było ważne doświadczenie dla społeczności szkolnej - uczniowie mieli możliwość zaprezentowania swoich opinii. Pracując w grupach przedstawili wiele pomysłów na zmniejszenie hałasu podczas przerw szkolnych, takich jak otwarta sala podczas przerwy, w której można obejrzeć jakiś film edukacyjny; „kącik cisy”; „szeptana” przerwa co tydzień; wychodzenie na boisko oraz plac zabaw podczas przerw.

Uczniowie otrzymali duże wsparcie ze strony dyrekcji oraz rady rodziców – wspólnie ustalono możliwość spędzania codziennie jednej przerwy na boisku, „szeptaną” przerwę oraz stworzenie „kącika cisy”

Samorząd uczniowski jest mocny, bo wprowadza ważne zmiany w szkole!

Ważne jest, by samorząd uczniowski był skuteczny – umiał nie tylko diagnozować problemy i potrzeby uczniów i uczennic, dyskutować o nich, ale także realnie zmieniać działanie szkoły i warunki, w jakich uczą się młodzi ludzie.

Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapii „SOS”: Po rozmowie z dyrekcją udało się zainstalować grzejnik w męskiej szatni (wcześniej nie było w niej ogrzewania). Był to jeden z problemów zdiagnozowanych z udziałem uczniów.

ZS nr 32 im. K. K. Baczyńskiego: SU uzyskał dodatkowe zajęcia z matematyki w przyszłym roku. Dyrekcja na wniosek uczniów zrobiła siłownię.

LO im. A. Kamińskiego: W dialogu z dyrekcją udało się znieść zakaz chodzenia w spodniach z dziurami.

Szkoła Podstawowa nr 66:

- Odbyła się debata na temat prac domowych. Ustalono, że praca domowa dla chętnych nie może zostać źle oceniona.
- Dzieci wymyśliły regał wymiany książek.
- Zmieniono regulamin – teraz wybory będą w styczniu.

Zespół Szkoły Podstawowej nr 132

**Konkretne zmiany
wprowadzone przez SU po
diagnozach i dyskusji**

Szkoła Podstawowa nr 132
im. Sándora Petőfiiego

Zorganizowanie pierwszej
debaty szkolnej na temat
pt. „Ograniczenie hałasu podczas
przerw. Uczniowie podali dużo
ciekawych pomysłów.

Udało nam się zmniejszyć hałas
poprzez:

- spędzanie trzeciej przerwy na świeżym powietrzu
- wprowadzenie „szeptanej przerwy” w czwartek na czwartej przerwie
- plany zorganizowania kącika ciszy

Samorządy mają moc!

Samorządy mają moc dzięki dialogowi z dyrekcją

W projekcie jasno widzimy, że bez prawdziwego, opartego na szacunku merytorycznego dialogu samorządu uczniowskiego z dyrekcją trudno mówić o tym, że SU dobrze działa oraz jest faktycznie głosem dzieci i młodych ludzi.

Dlatego w gronie ponad 50 osób (dyrektorów, nauczycieli i uczniów), wypracowaliśmy wskazówki prowadzenia dobrego dialogu.

Szkoła Podstawowa nr 150

O czym warto rozmawiać? – Tematy, jakie można poruszać w rozmowie SU-dyrekcja

- Organizacja życia w szkole (organizacja wydarzeń, spotkań, debat, imprez, dni tematycznych, dni wolnych itp.).
- Organizacja przestrzeni w szkole, jak i poza nią.
- Dokonywanie ewaluacji.
- Wdrażanie projektów szkolnych.
- Włączenie rady rodziców.
- Budżet dla samorządu ze środków szkoły.
- Stosunek nauczycieli do regulaminu – przestrzeganie go przez nauczycieli.
- Wpływ uczniów na dokumenty szkolne, na kryteria ocen z przedmiotów i oceny z zachowania.
- Wolontariat.
- Opracowanie narzędzi do komunikacji.
- Poczucie komfortu i przyjaznej atmosfery w szkole.
- Wspólne wypracowywanie nagród i kar.
- Wspólne wypracowywanie celów.
- Przestrzeganie przepisów dotyczących wyboru opiekuna.
- Wpływ uczniów na wizerunek szkoły.
- Wpływ na wycieczki szkolne.
- Zagrożenia w szkole i poza nią.

Jakie formy organizacyjne pomogą dobremu dialogowi? – Formy dialogu

Uczestnicy spotkania zwrócili uwagę na fakt, że dialog nie powinien się ograniczać do reprezentacji, ale obejmować szersze grono uczniów. W dyskusji zaproponowano poniższe formy dialogu:

- Spotkanie z SU w gabinecie dyrektora.
- Opiekunowie SU przedstawiają dyrektorowi problemy, pytania.
- Systematyczne spotkania w przyjaznym środowisku.
- Wykorzystanie różnych źródeł i form komunikacji (np. SMS, dziennik elektroniczny, mail).
- Zbieranie przez SU opinii całej szkoły na wybrany temat i używanie jej jako argumentu w rozmowie z dyrektorem.
- Wybór zaufanej osoby (przedstawiciela, łącznika) do kontaktowania się z dyрекcją.
- Wcześniejsze informowanie się o temacie rozmowy, aby można się było przygotować.
- Ułożenie harmonogramu spotkań.
- Otwarte debaty.
- Udział dyrektora w spotkaniach SU.
- Ankiety, referenda, diagnoza potrzeb uczniów.

Jakie są cechy dobrego dialogu – Jakość dialogu

- **Wzajemny szacunek** (wymieniony na pierwszym miejscu).
- Szanujemy stanowisko i człowieczeństwo każdego.
- **Mentoring opiekuna samorządu, który weryfikuje pierwsze pomysły.**
- **Dobra komunikacja SU-opiekun SU** – częste spotkania i inne formy komunikacji.
- **Otwartość dyrektora (nie na zasadzie „nie, bo nie”).**
- Język komunikacji pomiędzy językiem formalnym a potocznym.
- **Gotowość do zawarcia kompromisu po obu stronach.**
- **Zasada otwartych drzwi.**
- **Uświadamianie uczniów, że SU to wszyscy uczniowie, a nie tylko prezydium.**
- **Pomysły powinny wychodzić od uczniów** (z zachowaniem odpowiedzialności za szkołę oraz świadomości praw i obowiązków).
- **Odpowiedzialność za ustalone zobowiązania.**
- **Świadomość, że zmiana potrzebuje czasu.**
- Dyrekcja uczestniczy w wydarzeniach organizowanych przez SU, żeby istniało poczucie wspólnoty.
- **Profesjonalne podejście.**
- Rozmowa nie powinna być incydentalna, ale też mieć miejsce w trakcie planowania, realizowania działań.
- Dialog nie może być monologiem.
- Dyrekcja powinna włączać uczniów do współpracy.
- Bezpośrednie spotkania uczeń z pomysłem-dyrekcja.
- **Propozycje zarządu SU powinny być konsultowane ze wszystkimi uczniami.**
- **Szkolenia dla rady pedagogicznej i uczniów na temat dobrego dialogu.**
- Integracja.
- Zawsze można przyjść z pomysłem (nie faworyzowanie nikogo, obiektywizm w rozpatrywaniu spraw).

Szkoła Podstawowa nr 150

Rekomendacje: o czym szczególnie warto pamiętać, żeby wzmocnić dialog?

1. Obie strony przygotowują się do rozmowy.
2. SU ma propozycję i przedstawia ją, ale nie narzuca planu realizacji pomysłu.
3. Dyrektor wysyła informacje zwrotną na temat formalnych, finansowych możliwości realizacji pomysłu.
4. Obie strony wspólnie ustalają dalszy plan działania.
5. Po ustaleniu konkretów, plany i cele spisywane są na papierze.
6. Obie strony realizują plan, aż do jego wyczerpania.
7. Podsumowanie działania, wnioski.

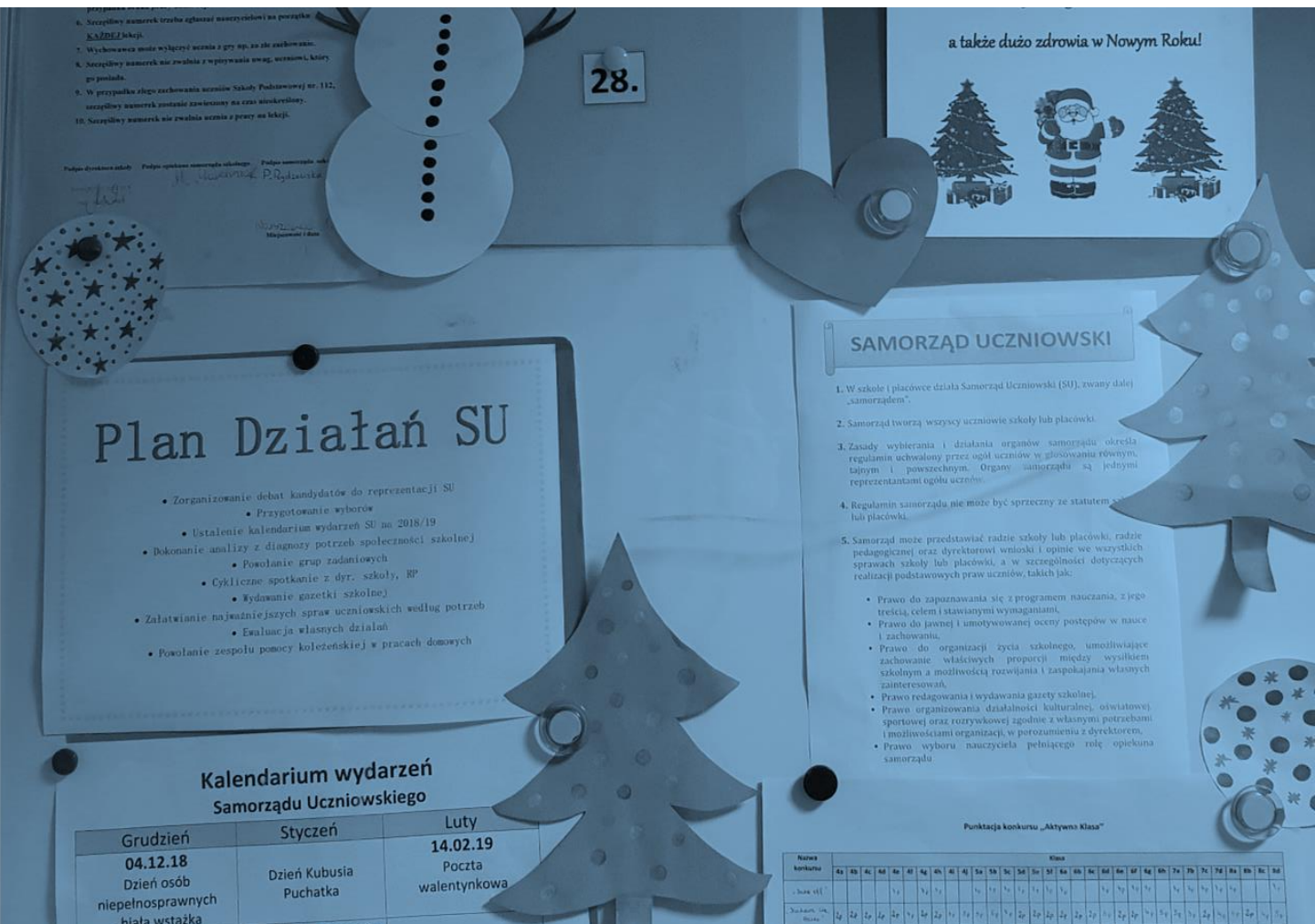
24 maja we WCIES-ie odbyła się debata na temat dialogu samorząd uczniowski-dyrekcja. W debacie wzięło udział 51 osób, w tym 5 dyrektorów lub wicedyrektorów, z 22 szkół. Wzięli w nim udział zarówno uczniowie podstawówek, szkół ponadpodstawowych, nauczyciele, jak i przedstawiciele dyrekcji. W grupach dyskutowano o 6 różnych aspektach dialogu SU-dyrekcja.

Samorządy uczniowski musi WZMOCNIĆ swoją widoczność

Lepsze tablice informacyjne!

Tablica samorządu to jedna z metod komunikacji, jaką ma do swojej dyspozycji samorząd uczniowski. W każdej szkole powinna być przestrzeń, gdzie w miejscu uczęszczanym przez uczniów samorząd może wywiesić najważniejsze i aktualne informacje. Choć tablica skierowana jest głównie do uczniów, warto zwrócić uwagę, że może być także sposobem na przekazywanie informacji nauczycielom, dyrekcji i rodzicom. A dlaczego dobra komunikacja jest tak ważna? M.in. dlatego, że dzięki temu łatwiej będzie zachęcić do działania i współpracy z SU osoby, które dotychczas trzymały się z boku lub były wobec samorządu sceptyczne.

Niektóre treści na tablicy są stałe np. skład reprezentacji samorządu, sposoby kontaktu z przedstawicielami samorządu, regulamin SU lub informacja, gdzie się można z nim zapoznać. Jeśli macie w szkole rzecznika praw ucznia, warto także podać na tablicy, kto nim jest i jak się można z nim skontaktować.

Jednocześnie pokażna część tablicy powinna zostać poświęcona sprawom bieżącym, w związku z czym powinna być regularnie zmieniana. Ponieważ zajmuje to trochę czasu, może to być zadanie konkretnej sekcji SU przykładowo ds. promocji czy komunikacji.

W projekcie proponowaliśmy wzmocnienie tego prostego źródła informacji szczególnie aby:

- informować o przebiegu spotkań z dyrekcją/radą pedagogiczną/radą rodziców oraz podawać informacje o tym, co SU podczas nich ustalił lub czego się dowiedział. Poza tym na tablicy zapowiadamy kolejne spotkania tego typu;
- publikować wyniki przeprowadzonych z uczniami konsultacji i zapowiadać kolejne;
- relacjonować wydarzenia (konkursy, imprezy kulturalne i sportowe);
- wyjaśniać, dlaczego nie udało się czegoś zrealizować (np. informować o opóźnieniach w organizacji konkursu);
- informować o zapisach na zajęcia dodatkowe;
- publikować ogłoszenia dotyczące „szczęśliwego numerka”;
- informować o pracach nad przygotowaniem obchodów danego święta/imprezy;
- zapowiadać przyszłe zmiany w systemie oceniania.

Aby na tablicę nie wdarł się chaos, poszczególne informacje powinny być publikowane w określonych, widocznie oddzielonych od siebie działach. Dzięki temu tablica będzie bardziej przejrzysta i będzie można szybciej na niej znaleźć daną informację.

Proponujemy, żeby osobna część tablicy była poświęcona osi czasu opisującej stopień realizacji konkretnych działań, do jakich zobowiązał się, czy których podjął się samorząd uczniowski. Mogą być one związane z obietnicami wyborczymi przewodniczącego SU czy być efektem diagnozy potrzeb przeprowadzonej wśród uczniów (diagnozę taką można przeprowadzić np. poprzez ankiety, rozmowy, skrzynkę życzeń i wniosków, sznurek, na którym uczniowie przywieszają swoje opinie itd.).

Dzięki szczegółowej osi czasu uczniowie mają nie tylko mgliste pojęcie, że reprezentacja samorządu jest aktywna, ale wiedzą dokładnie, co aktualnie robi oraz wiedzą, kto jest odpowiedzialny za konkretne działanie. Ważne, żeby na osi czasu umieścić również informacje o sprawach, których z różnych powodów przedstawicielom samorządu nie udało się zrealizować. Tym bardziej, że czasami nie wynika to z ich braku chęci czy niepodjęcia starań, a z przyczyn obiektywnych (np. brak pieniędzy).

Inne metody komunikacji w zasięgu samorządu:

- spotkania z uczniami – bezpośrednie rozmowy z przedstawicielami klas bądź wszystkimi uczniami z danej klasy lub szkoły,
- plakaty w wersji papierowej lub online,
- artykuły w gazetce szkolnej
- radiowęzeł – służy do szybkiego przekazywania ważnych informacji, szczególnie tych o charakterze ogłoszeniowym,
- Internet – strona internetowa, blogi, portale społecznościowe pozwalają nie tylko szybko udostępnić informację, ale również nawiązać dialog z innymi uczniami, wymieniać się komentarzami itp.

Zespół Szkół Licealnych i Technicznych Nr 1 na Wiśniowej jest świetny w organizacji wielokanałowej komunikacji z uczniami: mają żywy profil w mediach społecznościowych, kręcą filmy reklamowe/informujące o szkole. Sekcja filmowa SU potrafi zorganizować streaming z ważnych wydarzeń szkolnych i nie tylko. Mają sprzęt i umiejętności, które wykorzystali podczas wydarzenia podsumowującego projekt Samorządy mają moc.

Mocny opiekun SU dodaje mocy samorządowi uczniowskiemu

Opiekunowie samorządu uczniowskiego byli w centrum naszego projektu. W różnych formach wspieraliśmy ich kompetencję i zaangażowanie.

Moc opiekuna SU często bierze się ze sposobu, w jaki został on wybrany na tę funkcję. Dlatego zachęcaliśmy w projekcie, żeby opiekun był wybierany przez uczniów.

Możliwość wyboru nauczyciela, który będzie opiekował się i będzie wspierał samorząd uczniowski, należy do podstawowych praw uczniów. Gwarantuje to prawo oświatowe. A ponieważ samorząd z mocy prawa tworzą wszyscy uczniowie szkoły, to ważnym zadaniem dykcji jest poinformowanie uczniów o przysługujących im prawach oraz tworzenie warunków do efektywnego korzystania z nich. Oznacza to, że nauczyciele powinni wyjaśniać całej społeczności uczniowskiej (a nie tylko przedstawicielom samorządu uczniowskiego), na czym polega prawo wyboru opiekuna samorządu oraz wspólnie ustalić, w jaki sposób będzie on wybierany.

Praktykowane sposoby wyboru opiekuna SU to:

- możliwość powszechnego głosowania uczniów na każdego nauczyciela w szkole,
- możliwość głosowania na wybranych wcześniej przez radę pedagogiczną nauczycieli, którzy już zgodzili się pełnić te funkcję.

W niektórych szkołach opiekunowie prowadzą wręcz kampanie wyborcze, prezentując swój pomysł na sprawowane funkcji opiekuna SU oraz zabiegając o głosy uczniów.

**Poparcie uczniów to
mocy początek pracy
nauczyciela
zaczynającego kadencję
w roli opiekuna SU!**

Jak na sienazywa?😊

Własny pokój!

Samorząd uczniowski ma działać, ale w większości szkół nie ma swojego miejsca. Zwykle dzieje się tak, gdyż w szkole nie ma dość przestrzeni na zajęcia dydaktyczne ale w coraz większej liczbie placówek uczniowie potrafią wspólnie z dyrekcją wygospodarować przestrzeń, którą zarządza właśnie samorząd uczniowski.

Takie pomieszczenie pełni funkcję „bazy dowodzenia” – miejsca planowania, wykonywania działań, rozmowy. Często także staje się miejscem spotkań z dyrekcją.

Własny pokój to także symbol – potwierdzanie, że w szkole jest MIEJSCE dla samorządu uczniowskiego.

Pokoje/ przestrzenie samorządów działają m.in. w SP 340, w SP 112.

Moc SU zwiększa się dzięki współpracy rodzicami

Współpraca ta może stanowić ważne wsparcie w skutecznym działaniu samorządowym uczniów. Rodzice mogą wspierać przedsięwzięcia organizowane przez młodych ludzi zarówno logistycznie, materialnie, ale również finansowo.

Warto bowiem pamiętać, że rada rodziców dysponuje często jedynymi w skali szkoły „wolnymi” środkami finansowymi, które mogą zasilać działania SU. By współpraca z rodzicami była skuteczna, musi ona być systematyczna. Dlatego warto na stałe współpracować z radą rodziców.

W projekcie zachęcaliśmy zarówno samorządy uczniowskie, ale także rady rodziców, aby zaczęły systematycznie spotykać się i wspólnie rozmawiać o sprawach szkoły. Przedstawiciele reprezentacji SU wraz z opiekunem powinni uczestniczyć w spotkaniu rady rodziców i przedstawić jej swój plan działania. Omawiając go, mogą się zwrócić do rady o wsparcie. Jednocześnie rodzice w czasie omawiania tego programu na pewno chętnie podzielą się swoimi pomysłami, mogą coś doradzić. Dzięki stałej współpracy z radą rodziców, nie będziemy traktować jej instrumentalnie – jako dostarczyciela pomocy do konkretnych zadań, ale jako partnera samorządu uczniowskiego. Dzięki temu rodzice będą się czuli traktowani poważnie i po partnersko, co z pewnością wpłynie na ich gotowość do zaangażowania się w pomoc SU. Warto również pamiętać o nagrodzeniu rodziców aktywnie wspierających SU – można przygotować upominki, dyplomy, wymienić ich na apelu kończącym dany rok szkolny itp.

Warsztat i wymiana doświadczeń na temat szkolnych budżetów partycypacyjnych

Praktyka: W Szkole Podstawowej nr 150 organizowane są spotkania samorządu uczniowskiego z radą rodziców, w czasie których dyskutowane są ważne sprawy, jakie stoją przed społecznością szkolną. Uczniowie i uczennice wraz z opiekunami SU przedstawiają radzie rodziców swoje plany działania oraz mówią otwarcie o tym, jakiego wsparcia (także finansowego) potrzebują. Dzięki tym rozmowom różne przedsięwzięcia SU zyskują! Rodzice kupują nagrody, materiały niezbędne do tworzenia dekoracji i imprez itp.

Praktyka: W Szkole Podstawowej nr 109 im. Batalionów Chłopskich w Warszawie rada rodziców przeznaczyła w roku szkolnym 2017/2018 kwotę 3 000 zł na realizację projektów zgłoszonych przez uczniów szkoły i wybranych w głosowaniu.

Decyzję o zrealizowaniu w szkole budżetu partycypacyjnego warto podjąć w gronie wszystkich zainteresowanych stron: dyrekcji, nauczycieli, rodziców oraz uczniów. Kwota, jaka zostanie przeznaczona na realizację projektów w ramach budżetu obywatelskiego, jest indywidualną kwestią do rozważenia w każdej szkole. Ważne, aby była to suma, która pomoże wyzwolić energię uczniów i da im realną szansę na wprowadzanie zmian w szkole. Istotne jest również określenie maksymalnej wartości pojedynczego projektu (może ona wynosić równowartość kwoty całego budżetu partycypacyjnego lub może być mniejsza, dzięki czemu możliwe będzie zrealizowanie kilku pomysłów). Informacje te pozwolą uczniom racjonalnie zaplanować swoje przedsięwzięcia.

Członkinie Rady Rodziców przy Szkole Podstawowej nr 4

Wzmocnić rzeczników praw ucznia!

Jak jest?

Jak się wydaje, najpopularniejszym rozwiązaniem w warszawskich szkołach publicznych jest mianowanie rzecznikiem jednego z nauczycieli. Niektórzy rzecznicy sprawują obowiązki już przez szereg lat. Przy czym osoby pełniące tę funkcję zajmują się zarówno problemami na linii uczeń/uczniowie-nauczyciel, jak i napięciami między samymi uczniami. Czyli ich codzienne zajęcia wykraczają poza tradycyjnie pojmowane prawa ucznia (które dotyczą relacji ucznia z dorosłymi pedagogami). Rzecznicy obecni na zorganizowanym w ramach projektu spotkaniu nie chcieliby jednak odmawiać pomocy uczniom mającym problemy z rówieśnikami. Niektórzy uczniowie przychodzą też do rzecznika po prostu się wygadać, a więc zastępują oni szkolnych psychologów czy pedagogów. Co ciekawe, do niektórych rzeczników po pomoc czy wsparcie przychodzą również nauczyciele.

Z drugiej strony mamy rzeczników praw ucznia, którzy w swojej pracy napotykają na opór czy na brak zrozumienia ze strony innych nauczycieli (niektórzy nauczyciele uważają, że w sporze uczniami to oni zawsze mają rację). Wbrew stereotypom napięcia mogą wywoływać zarówno starsi nauczyciele, jak i ci młodzi. Z kolei uczniowie potrafią nadinterpretować przysługujące im prawa albo nie przestrzegają praw innych uczniów.

Wzmocnić rzeczników praw ucznia!

Na spotkaniu pojawił się też wątek obaw uczniów przed oficjalnym zgłoszeniem sprawy. Czasami choć uczeń przechodzi porozmawiać o swoim kłopotcie z rzecznikiem, to boi się nadać swojej sprawie dalszy bieg. Być może dlatego w niektórych szkołach rzecznik nie ma nic do roboty. Padały również głosy, że w pracy rzecznika ważne jest wsparcie dyrekcji.

W nawiązaniu do wniosków z tego spotkania proponujemy:

- powoływanie w szkołach rzeczników praw ucznia z grona nauczycieli (najlepiej poprzez głosowanie uczniów);
- powołanie dodatkowego rzecznika z grona uczniów, jako dodatkowego wsparcia dla uczniów, którzy mogą nie mieć zaufania do osoby dorosłej;
- osoby pełniące funkcje rzeczników powinny być osobami łagodzącymi napięcia, zdolnymi do przeprowadzenia mediacji;
- rzecznicy powinni mieć wsparcie dyrekcji szkoły;
- szkoły powinny rozważyć, czy rzecznik ma być jedyną osobą, do której spływają wszystkie sprawy i żale (ważny jest podział obowiązków między wychowawców, pedagogów i psychologów);
- uczniowie i nauczyciele powinni być szkoleni z praw ucznia. Należy uświadamiać, że karą za nieprzestrzeganie przez ucznia obowiązków nie może być łamanie jego praw. Szkoła powinna być w stanie egzekwować obowiązki w inny sposób.

Spotkanie na temat rzeczników praw ucznia odbyło się 11 grudnia 2018 roku.

Samorządy mają moc to innowacyjny w skali kraju systemowy program wsparcia samorządów uczniowskich w Warszawie.

Projekt współfinansowany ze środków m.st. Warszawy i realizowany w ramach Programu „Młoda Warszawa. Miasto z klimatem dla młodych 2016-2020”

